

УДК 728.1.012.1

ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ДИЗАЙНЕРСЬКОЇ ОСВІТИ

ПОЛЯКОВА Ольга, ШМЕЛЬОВА Олександра, АГЛІУЛЛІН Руслан
Київський національний університет технологій та дизайну, Україна
polyakova_ov@ukr.net

Розглянуто чинники, що впливають на формування сучасного навчального середовища закладів вищої освіти в контексті підготовки майбутнього дизайнера. Розглянуто ознаки поділу фізичних навчальних середовищ на формальні та неформальні відповідно до функціонального призначення та форми взаємодії суб'єктів освітнього процесу. Наведено найбільш розповсюджені типи розміщення неформальних навчальних середовищ в функціонально-планувальній структурі закладу. Розглянуто три типи формування студентських коворкінгів в структурі ЗВО: створення окремих спеціально обладнаних приміщень, організація на базі існуючих неформальних просторів закладу, інтеграція у існуючі середовища формальних навчальних середовищ з використанням в позанавчальний час.

Ключові слова: студентський коворкінг; неформальні навчальні простори; формальні середовища; заклад вищої освіти; фахова компетентність.

ВСТУП

Випускник закладу вищої освіти (ЗВО) творчої спеціалізації повинен володіти професійними якостями, необхідними для вирішення завдань в дизайнерській діяльності, мати сформоване образне мислення, художній стиль, бути конкурентоспроможним і затребуваним фахівцем у своїй галузі. Здобуття цих компетентностей студентом відбувається у тісній взаємодії складових моделі освітнього процесу «викладач – студент – освітнє середовище». Тому для максимально ефективної роботи усієї моделі необхідно, щоб кожна з її складових була актуалізована відповідно до вимог сучасності.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Середовище більшості закладів вищої освіти України сформоване достатньо консервативно та потребує реорганізації відповідно до актуального освітнього процесу. Сучасне навчальне середовище має сприяти якнайлегшому засвоєнню інформації та стимулювати дослідницький потенціал студента і його прагнення до покращення навичок. Метою дослідження є визначення особливостей організації сучасного навчального середовища для підготовки майбутніх дизайнерів.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Розвиток професійних якостей особистості майбутнього дизайнера в освітньому процесі розглядається у працях науковців як з точки зору компетентнісного підходу, так і з психологічного. О. Трошкін теоретично і експериментально обґрунтовує педагогічні умови розвитку ініціативності студентів-дизайнерів на основі особистісно орієнтованого підходу до організації навчально-творчої діяльності [3]. В дослідженні Луїзи Колліна та ін. [5] розглядається комбінована модель взаємодії між викладачем та студентом, в якій класичний взаємозв'язок між викладанням та навчанням розглядається скрізь призму активного і пасивного обміну знаннями, робиться акцент на еволюцію навчального простору, в якому аналогові та цифрові, фізичні та нематеріальні аспекти сприяють покращенню стосунків між різними суб'єктами навчального процесу. Дослідження Сапугольцева В. Ю. [2] присвячено виявленню психолого-педагогічних умов розвитку креативності як особистісної індивідуально-психологічної якості фахівця, що характеризує його успішність у творчій діяльності. Тема організації навчальних середовищ планомірно досліджується Спільнотою з планування коледжів та університетів (Society for College and University Planning, США) – у роботі “Research on Learning Space Design” [6] наводиться оцінка поточного стану дослідженості теми дизайну освітніх середовищ та чинників, що допомагають викладачам ефективніше передавати знання, а студентам – легше навчатися.

Рівень підготовки випускника закладу вищої освіти творчої спеціалізації багато в чому обумовлюється психолого-педагогічними чинниками впливу на освітній процес, про що детально у своєму дослідженні навчального середовища ЗВО в контексті розвитку креативності студентів пише В. Ю. Сапугольцев [2]. Однак значний вплив на студента чинять й особливості саме навчально-пізнавального середовища, яке має бути професійно орієнтованим, стимулюючим художньо-творчу активність, пов'язаним з формуванням у студента творчого підходу до розв'язання поставлених задач.

Відповідно до звіту Спільноти з планування коледжів та університетів з дослідження дизайну навчального простору з точки зору планувальної структури його можна розділити на формальний і неформальний [6]. До формальних середовищ відносяться приміщення ЗВО, що безпосередньо призначенні для проведення різних форм занять відповідно до навчальної програми – навчальні аудиторії, студії, лабораторії, спеціалізовані майстерні тощо. За своєю організацією вони мають відповідати формі педагогічної взаємодії між викладачем та студентами під час навчального процесу: враховувати комунікацію як викладача з усіма студентами, так і роботу колективну, в парах, в малих групах, або опосередковану. Тому формальні навчальні середовища мають бути поліфункціональними, багатосценарними та з можливістю легкої адаптації для кожного з перелічених видів взаємодії.

Студентські неформальні навчальні середовища на базі університету можуть забезпечити наявність зручного обладнаного приміщення для виконання домашніх завдань та спільних проєктів, проведення презентацій та формування стартапів, ділового спілкування та дозвілля тощо. Також перебування у невимушеній атмосфері активного спілкування старших та успішних творчих колег породжує нові знайомства, взаємодопомогу, нові проєкти та ін. [1, 4].

Автори звіту [6] визначають три типи неформальних навчальних просторів для позааудиторного навчання студентів: неформальні навчальні простори інтегровані в бібліотеку; неформальні навчальні простори інтегровані в простори згромадження; неформальні навчальні простори інтегровані в коридори. Однак ще одним видом сучасного неформального навчального простору на базі ЗВО є студентські коворкінги [4]. Вони можуть бути як окремими спеціально створеними просторами, організованими на базі неформальних середовищ закладу («анти-кафе» для більш дозвільної форми взаємодії учасників процесу), так і інтегрованими у формальні навчальні середовища у вільний від програмних занять час. Спеціалізовані майстерні та лабораторії, можуть бути використані студентами для експериментального проєктування, реалізації особистих, колективних або учбових проєктів.

В Україні поширеність студентських коворкінгів на сьогодні є незначною, лише близько 20 шт, менше половини з яких знаходяться у столиці – м. Києві. Цей показник ілюструє низький рівень поширення організації неформальних навчальних середовищ у закладах вищої освіти. Здебільшого ініціативою їх створення займаються безпосередньо студенти та викладачі, а реалізують проєкти власними силами – що через брак фінансування значним чином позначається і на якості завершеного простору. Однак часто студенти проявляють творчий підхід та власноруч долучаються до оздоблення середовища, створення меблів та освітлювальних приладів. Здебільшого неформальні навчальні середовища на базі ЗВО України не відповідають світовим тенденціям, є недостатньо обладнаними та знаходяться лише на початковому етапі свого розповсюдження та популяризації [4].

ВИСНОВКИ

Виявлено, що навчальне середовище для розвитку професійних якостей майбутнього дизайнера є одним з найважливіших засобів здобуття знань та навичок на рівні з психологічно-педагогічними чинниками впливу на освітній процес. Встановлено поділ навчальних середовищ на формальні та неформальні відповідно до функціонального призначення та форми взаємодії суб'єктів освітнього процесу. Формальні навчальні середовища у повній мірі мають забезпечувати відповідність функціонально-планувальної структури потребам та моделі взаємодії викладача і студентів. Додатковою метою організації неформального навчального середовища на базі ЗВО, окрім забезпечення зручного простору для відпочинку та виконання домашніх

завдань, є спонукання та залучення студентів до самоосвіти, розвитку навичок вирішення проблемно-пошукових задач з використанням міждисциплінарного підходу за рахунок розширення кола зв'язків з колегами старших курсів та інших спеціалізацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Савина Н. В. Организация студенческого коворкинга. *Научно-методический электронный журнал «Концепт»*. 2016. Т. 15. С. 2106–2110. URL: <http://e-koncept.ru/2016/96341.htm>.
2. Сапугольцев В. Ю. Образовательная среда вуза как условие развития креативности будущего дизайнера. *Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена*. 2010. №. 125.
3. Трошкін О.В. Педагогічні умови розвитку ініціативності майбутніх дизайнерів у процесі навчально- творчої діяльності : автореф. дис... д-ра. пед. наук: 13.00.04. Луганський національний педагогічний ун-т ім. Тараса Шевченка. Луганськ. 2004. 20 с.
4. Сафронова О.О., Мазурчук Т. В., Шмельова О.Є. Особливості формування вільного студентського простору сучасного закладу вищої освіти. Міжвідомчий науково-технічний збірник «Технічна естетика та дизайн», 2018. Вип. 14. К.: КНУБА. С. 208-213.
5. Collina L. et al. New learning experiences. How the space planning and the technologies can be activators of innovative teaching methods. *AROUND THE CAMPFIRE – Resilience and Intelligence*. University of Lapland, 2019. P. 391-403.
6. Painter S. et al. Research on learning space design: Present state, future directions. *Society of College and University Planning*. 2013.

POLIAKOVA O., SHMELIOVA O., AHLIULLIN R.

FORMATION OF LEARNING ENVIRONMENT IN THE DESIGNERS' HIGHER EDUCATION SYSTEM

The article deals with the factors influencing the formation of the modern educational environment of higher education institutions in the context of future designer training. . The features of the division of physical learning environments into formal and informal are considered, according to the functional purpose and form of interaction of the educational process subjects. The most common types of informal learning environments placement in the functional and planning structure of the institution are given. Three types of student coworkings' formation in the structure of higher education institutions are considered: creation of separate specially equipped premises, organization on the basis of existing informal spaces of the institution, integration into existing environments of formal educational environments using them at after-lessons time.

Key words: *student coworking; informal learning spaces; formal environments; institution of higher education; professional competence.*